

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АНДРАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Постановка проблеми. Новий час визначає нові цілі освіти. Досягнення відповідності результатів освіти потребам всіх цільових груп, на які працює освітня галузь, визначає якість освіти в цілому. Проблеми освіти дорослих в багатьох економічно-розвинених країнах розглядаються серед стратегічних цілей розвитку суспільства. Глобалізаційні процеси у світі на початку ХХІ ст., соціально-економічні трансформації, що відбуваються нині в українському суспільстві, розвиток ринкових відносин, прискорення науково-технічного прогресу вимагають розробки андрагогічних засад неперервного оновлення знань, необхідних для успішного професійного та особистісного розвитку фахівця. Здійснюється перехід від «освіти на все життя» до «освіти впродовж життя». Тому актуалізується проблема розробки педагогічних умов використання андрагогічної моделі навчання дорослої людини.

Мета дослідження – проаналізувати сутність андрагогічної моделі навчання в системі професійно-педагогічної освіти дорослих, виявити педагогічні умови її використання.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтування методу моделювання представлено у працях дослідників. Т. Ліпіна, виокремлює два типи моделей: перший вид – модель-зразок, стандарт, еталон, який вбирає в себе систему ознак, зв'язків, що притаманні ідеальному образу; другий вид – модель-структура, дія, механізм, що забезпечує функціонування й розвиток процесу, який формується. На особливість методу моделювання вказує і С. Гончаренко та ін. У цілому моделювання визначається як метод опосередкованого пізнання, при якому для отримання інформації про досліджуваний об'єкт, явище чи систему досліджується допоміжний абстрактний об'єкт або структура, які мають певну відповідність з реальними явищами і замінюють оригінали в отриманні узагальнених знань. В працях зарубіжних і вітчизняних вчених М. Ноулза, Р. Сміта, П. Джарвіса, Ю. Кулюткіна, О. Огієнко, Л. Сігаєвої та ін., представлено сутність андрагогічної моделі навчання дорослих [2]. Андрагогічна модель – організація спільної діяльності, враховано соціально-психологічні установки здобувачів: самосвідомість, досвід, готовність до навчання (мотивація) і мету навчання, використання отриманих знань, умінь,

навичок, участь у процесі навчання. Андрагог виступає як консультант, експерт навчання, надаючи здобувачу допомогу в організації процесу навчання [1].

Н. Якса виділяє такі показники андрагогічної моделі: характер установки (прагнення до самостійності, незалежності, самоуправління; наявність значного обсягу життєвого, а саме побутового, соціального, професійного досвіду; необхідність вирішити життєво важливу проблему, висока мотивація; невідкладне вирішення життєво важливої проблеми; активна позиція; діяльнісні й рольові установки здобувачів: самостійний пошук інформації; активна, провідна роль у визначенні параметрів освітнього процесу; важлива роль досвіду, використання його в якості одного з джерел навчання. Андрагогічна модель навчання має свої особливості:

- здобувачам належить провідна роль у процесі навчання;
- дорослі – майбутні фахівці визначають себе як особистість, що прагне до самореалізації, до самостійності, до самоуправління й усвідомлюють себе здатним до цього;
- майбутній фахівець наділений певним життєвим (побутовим, соціальним, професійним) досвідом, що може бути використаний як важливе джерело навчання;
- здобувач здобуває освіту для вирішення важливої життєвої проблеми й досягнення конкретної життєвої мети;
- майбутній фахівець розраховує на невідкладне застосування отриманих у ході навчання вмінь, навичок, знань і якостей;
- навчальна діяльність дорослого, який навчається, значною мірою детермінується тимчасовими, просторовими, професійними, соціальними чинниками, що або обмежують, або сприяють процесові навчання;
- процес навчання майбутнього фахівця організований у вигляді спільної діяльності з андрагогом на етапах: планування, реалізації, оцінювання, корекції.

Ефективність впровадження андрагогічної моделі забезпечує певні умови.

Високий рівень самосвідомості і відповідальності людини – це перша умова, яка забезпечує ефективність використання андрагогічних принципів навчання і технологій навчання дорослих. Друга умова – наявність в учня життєвого досвіду. Це одна з основних ознак дорослої людини. Життєвий досвід може бути: побутовий (сімейний, повсякденний); соціальний (спілкування в певному соціальному середовищі); професійний (досвід трудової діяльності). У професійному досвіді слід враховувати: наявність практичних навичок і умінь в тій або іншій сфері діяльності. Якщо навчання людини відбувається в даній сфері, то наявність практичних навичок і умінь може служити: базою для подальшого навчання даного індивіда; джерелом навчання його колег; об'єктом систематизації і теоретичного обґрунтування для вироблення більш чіткої і стрункої системи підготовки в даній галузі діяльності; рівень компетентності, наявність певної попередньої підготовки в даній галузі діяльності. Якщо ж ця сфера діяльності збігається з галуззю підготовки, у якій індивід здобуває нові знання, уміння, навички та якості, то чим вище рівень його компетентності, тим більша доцільність використання технологій навчання дорослих [2].

Третя умова стосується мотивації навчання. Висока мотивація навчання визначає цілеспрямованість та відповідальне ставлення дорослої людини до навчальної діяльності. Хоча психологічні установки індивіда на навчання все одно визначаються його прагненням за допомогою навчання досягти певної, конкретної мети. Четверта умова – це короткий термін навчання, який вимагає застосування інтенсивних форм навчання. Прагнення до швидкої реалізації отриманих знань, умінь, навичок та якостей примушує до вибору саме таких шляхів навчання. Дидактику дорослих визначають як теорію виховання, просвіти, освіти дорослих (в тому числі теоретичні аспекти). Дидактика дорослих акцентує свою увагу на теорії виховання та навчання дорослої категорії здобувачів, у напрямі зміни їх особистості, підвищення адаптивності до навколишнього життя. Завдання дидактики дорослих – розробка технологій підвищення функціональної грамотності дорослих через їх навчання і виховання в процесі учіння. Специфіка дидактики дорослих виявляється в особливому конструюванні змісту освіти.

Висновки. Розкрито поняття «педагогічна модель» та «андрагогічна модель». Виявлено головну відмінність андрагогічної моделі навчання від педагогічної. Схарактеризовано педагогічні умови використання андрагогічної моделі навчання. Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективу подальших наукових пошуків можна вбачати в розробці варіативних моделей та технологій професійної підготовки андрагогів у закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих / Сисоєва С. О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
2. Професійна освіта: андрагогічний підхід. 2018 : монографія / кол. авторів; за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 452 с.